

دکتر فواد ایزدی عضو هیات علمی گروه مطالعات جهان دانشگاه تهران:

«توافق ژنو» سه مشکل اصلی دارد

دولت آمریکا نمی تواند تحریم های بانکی و نفتی مصوب کنگره را در گام نهایی لغو کند

دکتر فواد ایزدی را شاید بتوان از آن دسته منتقدان توافق ژنو دانست که در نقد خود از این توافق به طور مستند به نکاتی در متن و اظهارات مقام های غربی و به ویژه آمریکایی اشاره می کند نگاه او بر خلاف بسیاری از منتقدان که صرفاً معطوف به متن توافق خارج از شرایط پیرامونی این توافق می باشد نیست. وی علاوه بر بر شمردن اشکالات این توافق به نکات قوت آن نیز اشاره می کند اما هشدار های جدی را درباره نکاتی در این توافق بیان می کند که تأمل برانگیز است. بخشی از دیدگاه های دکتر فواد ایزدی عضو هیات علمی گروه مطالعات جهان دانشگاه تهران درباره توافق ژنو که در قالب مقاله و مصاحبه مطرح شده از نظر تان می گذرد.

در متن اصلی توافق نامه در صفحه چهار آمده است:

Comprehensively lift UN Security Council, multilateral and national nuclear-related sanctions, including steps on access in areas of trade, technology, finance, and energy, on a schedule to be agreed upon.

ترجمه وزارت امور خارجه به شرح زیر است: «به طور همه جانبه تحریم های هسته ای شورای امنیت سازمان ملل متحد و تحریم های چندجانبه و تحریم های ملی را برداشته و از جمله گام هایی برای دسترسی به حوزه های تجاری، فناوری، مالی و انرژی را بر مبنای یک برنامه تنظیمی که در خصوص آن توافق به عمل خواهد آمد اتخاذ نماید.»

در واقع در تمام قسمت های متن توافق نامه که بحث برداشته شدن تحریم ها به میان آمده است، کلمه تحریم با کلمه هسته ای همراه شده است. توجه به این نکته لازم است که در متن تحریم های نفتی و بانکی که توسط کنگره آمریکا به تصویب رسیده است، جدای از موضوع هسته ای، ادعاهایی در رابطه با حقوق بشر و حمایت ایران از تروریسم مطرح شده است. حقیقت

نکات منفی توافق نامه ژنو

توافق نامه ژنو دارای سه مشکل اصلی است:

۱. ابتدا اینکه هدف اصلی مذاکرات هسته ای برداشتن تحریم های بانکی و نفتی علیه ایران است، اما متأسفانه این هدف حتی در گام نهایی توافق نامه نیز محقق نمی شود. در متن چهار صفحه ای توافق نامه، هر جا کلمه تحریم ها (sanctions) به میان آمده است، عبارت هسته ای (nuclear-related) با آن همراه شده است. به عبارت دیگر در گام نهایی، و پس از انجام تمام تعهدات ایران بر اساس توافق نامه، فقط تحریم های هسته ای سازمان ملل، تحریم های هسته ای چندجانبه و تحریم های هسته ای ملی برداشته خواهد شد. در نتیجه تحریم های بانکی و نفتی مصوب کنگره آمریکا، در جای خود محفوظ خواهد ماند و به این موضوع در ذیل خواهیم پرداخت. متأسفانه در برخی از بخش های ترجمه رسمی توافق نامه ژنو توسط وزارت امور خارجه ایران اشتباهاتی به چشم می خورد. چرا که از قید کلمه «هسته ای» برای تحریم های چندجانبه و ملی در متن اصلی صرف نظر شده است.

امر این است که تحریم های نفتی و بانکی با سه بهانه به تصویب رسیده اند، بنابراین، حتی اگر ایران بر نامه هسته ای خود را به طور کامل و برای همیشه متوقف کند، آمریکا بدون نقض توافق نامه ژنو می تواند با دو بهانه دیگر خود یعنی موضوعات حقوق بشر و حمایت از تروریسم، به تحریم های بانکی و نفتی که بیشترین مشکل را برای مردم ایجاد کرده ادامه دهد.

این نکته ای است که در جلسه استماع کمیسیون روابط خارجی سنای آمریکا در تاریخ ۱۱ مهر ۱۳۹۲ (۱۳ اکتبر ۲۰۱۳) توسط سناتور باب کور کر به آن اشاره شده است. سؤالی که سناتور کور کر از خانم وندی شرمن، معاون سیاسی وزارت خارجه آمریکا و رئیس تیم مذاکره کننده آمریکایی حاضر در کنفرانس ژنو می پرسد، این است: آیا به تیم ایرانی گفته شده است که مسئله تحریم های آمریکا در سه موضوع بوده و با تعطیلی برنامه هسته ای ایران، دو موضوع دیگر همچنان بر روی میز باقی خواهد ماند؟ خانم شرمن در جواب اظهار می کند که این نکته با شفافیت به طرف ایرانی گفته شده است. گفتنی است این متن توسط «سرویس اخبار فدرال» (Federal News Service)، که مسئول پیاده کردن جلسات کنگره در آمریکا است، پیاده شده است: «سناتور کور کر: آقای رئیس، من بسیار کوتاه عرض می کنم. می دانم پانل دیگری هم باید داشته باشیم. اما می خواهم سؤالی از معاون وزیر امور خارجه بپرسم. می دانید، امروز و اینجا در باره موضوع هسته ای و مسائل مهم دیگر خیلی صحبت کردیم. اما اگر مذاکره کنیم و به برنامه هسته ایشان پایان دهیم، یا باعث عقب گرد قابل ملاحظه ای در برنامه هایشان شویم، باز هم دشمنی دشمن را مقابل خود خواهیم داشت. آن ها حامیان تروریسم دولتی هستند و سابقه وحشتناکی در حقوق بشر دارند. بنابراین می دانم شما به دنبال این هستید که تلاش کنید از طریق مذاکره، تحریم ها تا حدودی کاهش یابد. اما واقعیت این است که آنطور که قوانین تحریم ها نوشته شده، آن ها نه تنها باید برنامه هسته ای خود را از بین ببرند، بلکه باید تروریسم را هم نفی کنند. و من نمی دانم این مذاکرات چطور همزمان با توجه به این امور پیش می رود و برای تضمین چه کار خواهید کرد - چون، باز هم آنطور که قوانین تحریم ها نوشته شده، این تحریم ها را نمی توان لغو کرد مگر اینکه تمام آن شرایط حاصل شود. و اینطور به نظر من می رسد که ما فقط در یک مسیر حرکت می کنیم، مسیر بسیار خوبی است اما نمی دانم چگونه می - خواهید به مسائل دیگر بپردازید.»

خانم شرمن: «ما با ایرانی ها شفاف بوده ایم و گفته ایم که در اینجا در مورد برنامه هسته ای - شان و تحریم هایی که مربوط به برنامه هسته ای آن ها است، صحبت می کنیم؛ و خاطر نشان ساختیم تحریم های موجود در مورد اقدامات حقوق بشر و اقدامات تروریستی شان همچنان بر روی میز است، دقیقاً به خاطر آنچه که شما به آن اشاره کردید، مبنی بر اینکه باید پیشرفت، آنهم پیشرفت چشمگیری در باب حقوق بشر داشته باشند؛ نباید دیگر از تروریسم حمایت کنند؛ و در حقیقت نباید آن منطقه از جهان و بسیاری از دیگر نقاط جهان را بی ثبات کنند.»

۲. نکته منفی دوم این توافق نامه، مشروط شدن حق غنی سازی ایران به نظر موافق آمریکاست. به این نکته در پاراگراف چهارم صفحه آخر اشاره شده است با این مضمون که این توافق نامه باید «متضمن یک برنامه غنی سازی باشد که توسط طرفین تعریف می شود»، این جمله به روشنی بیان می کند که هر یک از طرفین می توانند تعریف خاص خود را داشته باشند، به عبارت دیگر تحقق غنی سازی، مشروط به تأمین نظر مثبت طرف مقابل است.

جان کری نیز به این نکته در جلسه استماع کمیسیون روابط خارجی مجلس نمایندگان آمریکا در تاریخ ۱۹ اذر ۱۳۹۲ (۱۰ دسامبر ۲۰۱۳) اشاره کرده است.

کری: «علاوه بر این، توافق نامه در مورد پتانسیل غنی سازی در آینده، دست کم چهار بار تصریح می کند که باید «با توافق طرفین» باشد - سه یا چهار بار در آن پاراگراف این نکته بیان شده. باید در مورد غنی سازی توافق شود. اگر ما موافقت نکنیم، این غنی سازی انجام نمی شود. آقای رئیس، غنی سازی به توافق نهایی بستگی دارد. نه، موضوع غنی سازی قطعی نیست. اگر به توافق نامه نگاه کنید - من بر اینان از روی توافق نامه می خوانم،